

RÁTZ TANÁR ÚR ÉLETMŰDÍJ HAT KÖZÉPISKOLAI TANÁRNAK¹

2003. november 18-án immáron harmadik alkalommal vehette át ünnepélyes keretek között a Rátz Tanár Úr Életműdíjat hat középiskolai tanár a pályafutása során nyújtott kiemelkedő teljesítményéért. A Graphisoft R&D Rt., az Ericsson Magyarország Kft., valamint a Richter Gedeon Rt. által létrehozott Alapítvány a Magyar Természettudományos Oktatásért kuratóriuma évente ítéli oda a díjat összesen 6 millió forint értékben. Az alapítvány díjazottjai azok a középiskolai tanárok, akik az alapítók tevékenységi köréhez szorosan kapcsolódó magyarországi matematika-, fizika- és kémiaoktatásban kimagasló szerepet töltenek be a tantárgyak népszerűsítésében és a tehetséggondozásban.

Az Alapítvány a Magyar Természettudományos Oktatásért célja, hogy a Rátz Tanár Úr Életműdíjjal tisztelettel adózzon azon pedagógusok előtt, akik áldozatos szakmai munkájuk révén kiemelkedő eredménnyel képzik a jövő tehetségeit. Az alapítványt létrehozó három nagyvállalat ezzel az életműdíjjal kíván hozzájárulni a magyarországi természettudományos oktatásban végzett tanári munka rangjának, erkölcsi és anyagi megbecsülésének növeléséhez. Az alapítvány céljai megvalósításáról három főből álló kuratórium gondoskodik, amely 2001 második félévétől kezdve évente ítéli oda az egyenként 1 millió forint összegű életműdíjat két matematika, két fizika és két kémiatanárnak. A kuratórium elnöke Kroó Norbert, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkára.

A 2003-as év díjazottjai:

Matematika: **Czapáry Endre és Rábai Imre**
Fizika: **Kovács Mihály és Dr. Wiedemann László**
Kémia: **Dr. Kovácsné dr. Csányi Csilla és Dr. Velkey László**

¹Alapítvány a Magyar Természettudományos Oktatásért sajtóanyaga, 2003. november 18.

A Rátz Tanár Úr Életműdíj 2003. évi díjazottjairól

*... hogy ne csak a világhírű tudósok, hanem tanáraik nevét is
megismerjük ...*

KÉMIA

Dr. Kovácsné dr. Csányi Csilla
(Budapest, Fővárosi Pedagógiai Intézet)

1947-ben született. Az ELTE-TTK biológia-kémia középiskolai szakán végzett 1972-ben.

1981 óta a Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Iskola mind a mai napig aktívan tanító vezető tanára. 1995 óta a Fővárosi Pedagógiai Intézet kémiai vezető szaktanácsadója, 1997 óta főtanácsosi minőségben. 1975-ben "summa cum laude" minősítéssel doktorált.

2002-ben a Magyar Kémikusok Egyesülete Kémia Tanári Szakosztályának elnökévé választották.

Dr. Kovácsné dr. Csányi Csilla a hazai kémiai szakdidaktika egyik meghatározó személyisége. Ezt tanúsítja nagyszámú publikációja és könyve, sikeres szereplése és rendezői tevékenysége hazai és nemzetközi szakdidaktikai rendezvényeken.

Tanítványai igen eredményesen szerepeltek a Hevesy és Irinyi versenyeken.

Dr. Velkey László

(Sárospatak, Árpád Gimnázium – Miskolc, Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium)

1955-ben született. Szegeden a József Attila Tudományegyetem Természettudományi Karán. szerzett biológia-kémia tanári diplomát 1978-ban. Tevékenysége Sárospatakhoz kötődik, ahol a Rákóczi Gimnáziumban tanított 1981-től kezdve, majd 1992-től 10 évig az Árpád Vezér Gimnázium igazgatója volt. Ez év óta a Miskolci Fényi Gyula Jezsuita gimnázium kémia-biológia szakos tanára.

Az ELTE-vel való kapcsolata révén széleskörű tudományos kutatómunkát is végez. Ennek eredményeként doktorált „summa cum laude” minősítéssel 1985-ben. Részt vesz az ELTE „A viselkedés neurobiológiája” c. PhD programjában. Számos hazai tudományos társaságban tölt be különböző funkciókat.

Kutatómunkája nem megy a pedagógiai tevékenység rovására. Széleskörű és igen eredményes szakdidaktikai oktató-szervező tevékenységének betetőzését jelentik azt általa kezdeményezett és 1986 óta rendszeresen megszervezett „Sárospataki Diákvegyész Napok”.

Szakmai-levelezési kapcsolatot épített ki diákjai számára számos határainkon túli magyar és külföldi iskolával.

A Rátz Tanár Úr Életműdíjhoz gratulálunk!

MATEMATIKA

Czapári Endre (Győr)

1922-ben született, 1946-ban végzett az Eötvös Kollégiumban. 1947-1960-ig Szombathelyen a Nagy Lajos Gimnáziumban tanított, majd 1960-1964-ig az ELTE Apáczai Csere János Gyakorló Gimnáziumban, ezt követően pedig 1970-1982 között a győri Révai Miklós Gimnázium tanára volt. Közben 1964-1970-ig az ELTE Geometria Tanszéken is dolgozott. 1954 és 1960 között Szombathelyen, majd 1970 és 1982 között Győrben végzett szakfelügyelői tevékenységet mindenki megalégedésére. Ezen kívül 1982-től 2000-ig a Révai Gimnáziumban, ill. Pápán a Református Gimnáziumban óraadó tanárként dolgozott.

Számos Arany Dániel, ill. OKTV díjas tanítványt nevelt. Több volt diákja jelenleg is különböző egyetemeken oktat, Magyarországon és külföldön egyaránt.

Aktív szerepe volt regionális matematikaoktatási programokban. 33 alkotás (könyv, jegyzet, feladatgyűjtemény) szerzője, ill. társszerzője. Idén ismét feladatgyűjteményt szerkeszt. Nagyon sok előadást tartott az egész országban, továbbképzéseken, ill. határainkon túl a magyarlakta területeken a hazai módszerekről, feladatokról.

Szakmai munkája, elkötelezettsége, emberi nagysága, figyelmissége, bölcs gondolatai ma is példaértékűek. Életművével jelentősen hozzájárult a magyar matematikaoktatás eredményességéhez.

Rábai Imre (Budapest)

1926-ban született, 1951-ben Szegeden főiskolai diplomát, majd 1954-ben az ELTE-n tanári oklevelet szerzett. 1956-ig a szegedi egyetemen dolgozott, majd 10 éven át középiskolai tanár volt Pécsen, ill. Budapesten. 1958-1966-ig a Fazekas Mihály Fővárosi Gyakorló Gimnázium tanára volt, majd a Budapesti Műszaki Egyetemen dolgozott. 1962-ben ő kezdeményezte az első emelt szintű matematika-tantervű osztály létrehozását.

Tanítványai szinte minden versenyt megnyertek, és részt vettek a Középiskolai Matematikai Lapok szerkesztésében. A Fazekas Gimnáziumban töltött évek alatt számos hírességet nevelt.

A matematika tanításának módszertani kérdéseivel is foglalkozott, sokszor adott elő a Rátz László vándorgyűlésen. Irodalmi tevékenysége számottevő, könyvei keresettek a középiskolások körében.

Speciális területe az utóbbi 35 évben az érettségire, egyetemi felvételre történő felkészítés.

FIZIKA

Kovács Mihály (Budapest, Piarista Gimnázium)

Talán az egyik utolsó képviselője annak a nagy, klasszikus fizika-tanár nemzedéknek, amelyet pl. Vermes Miklós, Kunfalvi Rezső, Csekő Árpád neve fémjelez. 1916-ban Szegeden született, a szegedi Piarista Gimnáziumban érettségizett. A Piarista Rendbe történő jelentkezése után 1935-1941 között teológiai és egyetemi tanulmányokat folytatott. 1941-ben matematika-fizika szakos tanári diplomát szerzett. Tanári működését 1941-ben Szegeden kezdte meg, majd a budapesti Piarista Gimnázium tanára lett. 1944-46 között tábori lelkészként, az 1948-49-es tanévben pedig segédlelkészként tevékenykedett. 1950-től 1976-os nyugállomány-ba vonulásáig a budapesti Piarista Gimnázium tanára. Nyugdíjas tanárként 1982-ig tanított a gimnáziumban, de megromlott látása miatt ekkor kénytelen abbahagyni a tanári munkát. Jelenleg Öveges József hagyatékát gondozza, módszertani előadásokkal segíti kollégái munkáját.

Tanári tevékenysége során igyekezett a legkorszerűbb és legmodernebb fizikaoktatást kialakítani az iskolában. Az iskolai atomfizika oktatást már az 1960-as években elkezdte. Több atomfizikai témájú, az oktatást segítő előadást tartott, szaklapokban publikált, több eszközét a tanszergyártó cég gyártja.

1958-tól kezdve a kibernetikai eredményeinek elterjesztése került tanári munkájának előterébe. Tanítványjaival együtt építette meg az első jelfogós és elektroncsöves gépeket, amelyeknek a csodájára járnak. Több gépére diákjaival együtt szabadalmat kapott. Könyve jelent meg 1968-ban *Kibernetikai játékok és modellek* címmel. 1960-tól számítástechnikával, informatikával kezdett foglalkozni. Diákjait megismertette a programozás alapjaival, a gépi nyelvekkel, beszélt nekik az automatizációról, a játékelméletről, az analóg és digitális számítógépekről.

Tanítványai közül sokan értek el értékes helyezéseket nívós tanulmányi versenyeken. Gondosan előkészített óráin tanári kisugárzása sok diákban keltette fel a fizika iránti érdeklődést és szeretetet, akik az ő hatására választották a fizikát vagy az informatikát élethivatásuknak.

Dr. Wiedemann László

(Budapest, Álmos Vezér Gimnázium és Általános Iskola)

Budapesten született 1931-ben. Egyetemi tanulmányait az ELTE-n végezte, 1953-ban szerzett matematika-fizika szakos tanári diplomát. Tanári pályáját Szombathelyen a Nagy Lajos Gimnáziumban kezdte, majd Budapestre került, majd ötévi gimnáziumi tanítás után a Fazekas Mihály Gyakorló Gimnáziumban tanított két évig vezető tanárként. Eközben az ELTE Kísérleti Fizika Tanszékén tanársegéd, 1964-ben egyetemi doktori címet szerzett. 1964-től a Fővárosi Pedagógiai Intézetbe került vezető szakfelügyelőnek, ahol 1997-ig nyugállományba vonulásáig dolgozott. Két éve a budapesti Álmos Vezér Gimnáziumban tanít.

Több mint 20 éven keresztül volt tagja a fizikai OKTV tantárgyi bizottságának. Négy évtizeden keresztül irányította a középiskolai tanárok szakmai továbbképzését. A filozófia és a fizika kapcsolatával foglalkozott tudományos munkásságában, e témában könyve jelent meg. Sok tanulmányt publikált a Fizikai Szemlében és más kiadványokban.

Tanári munkáját a biztos és mély szaktudás, a precizitás jellemzi. Jelenleg is több tanulmányi verseny szervező munkájában vesz részt, segíti az iskolákat tanácsaival, ötleteivel.

Rátz László a névadó

Rátz László a Budapesti (Fasori) Evangélikus Gimnázium legendás hírű tanára volt, kiváló matematikusokat, fizikusokat, kémikusokat nevelt. Az ő keze közül kerültek ki olyan kiválóságok, mint Wigner Jenő fizikus és Neumann János matematikus.

Rátz László 1863. április 9-én született Sopronban, itt is érettségizett az Evangélikus Gimnáziumban 1882-ben. 1883 és 1887 között a Budapesti Tudományegyetem diákja volt. 1887 októberétől 1888 augusztusáig a berlini egyetemen filozófiát, majd 1888 októberétől kezdődően a strasbourgi egyetemen természettudományt tanult.

1889 őszétől a budapesti Tudományegyetem Gyakorló Főgimnáziumában gyakorló tanárként dolgozott. Matematika-fizika szakos egyetemi oklevelének kelte: 1890. november 28.

1890. szeptember 1-jétől a Budapesti Evangélikus Főgimnázium helyettes tanára, majd 1892. szeptember 1-jétől 1925-ig rendes tanár. 1909 és 1914 között a gimnázium igazgatója.

1930. szeptember 30-án halt meg a budapesti Grünwald Szanatóriumban. Emlékét Budapesten az Evangélikus Gimnáziumban domborműves fehér márványtábla őrzi.

Szakmai tevékenysége két szempontból is kiemelkedő: egyrészt úttörő szerepet játszott a középiskolai matematika-oktatás reformjának megvalósításában (1905-1914), valamint 1896 és 1914 között, Arany Dániel után szerkesztette a Középiskolai Matematikai Lapokat. A Bolyai János Matematikai Társulat a középiskolai matematika tanároknak évente Rátz László vándorgyűlést szervez és 2000-től kezdődően Rátz László érmet ad ki.